

УДК 94(477.8)“1944”
ГОДІЙ М.В.
РЕПІН І.В.

НАСТУП ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ У СХІДНОКАРПАТСЬКІЙ ОПЕРАЦІЇ 1944 р.: КРИТИЧНИЙ ПОГЛЯД

У статті проаналізовано особливості бойового застосування військ в ході наступу в гірсько-лісистій місцевості військами Червоної Армії при визволенні території України від військ фашистської Німеччини в ході проведення Східно-Карпатської наступальної операції у вересні-жовтні 1944 р.

Ключові слова: війна, армія, корпус, Східні Карпати, наступальна операція.

Постановка проблеми та її актуальність. Друга світова війна стала найбільш масштабним і руйнівним військовим конфліктом за весь цивілізаційний шлях народів і країн, вона виявилася найбільш трагічною за своїми наслідками сторінкою в історії людства.

Історія Великої Вітчизняної війни як найважливішої складової Другої світової війни, її результати та наслідки були і залишаються об'єктом численних наукових досліджень фахівців у багатьох країнах світу. Значне місце серед напрямів досліджень належать питанням військового мистецтва воюючих сторін у війні. І це не випадково, адже стратегія, оперативне мистецтво і тактика у цій війні отримали величезного розвитку та мали суттєвий вплив на подальший розвиток військового мистецтва. Разом з тим слід зазначити, що багато питань залишаються недослідженими або недостатньо повно висвітленими, а висновки науковців не завжди вирізняються об'єктивністю та обґрунтованістю, часто є суперечливими та неоднозначними.

Відомо, що у наступальних операціях Червоної Армії у роки Великої Вітчизняної війни особливе місце займали

Годій Михайло Васильович, викладач кафедри, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Репін Ігор Володимирович, кандидат історичних наук, доцент, старший науковий співробітник Наукового центру, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів

© Годій М.В., Репін І.В., 2012

операції в гірській та гірсько-лісистій місцевості. Цей різновид операцій був і залишається одним з найбільш складних і вимагає від командирів, штабів і військ ретельної підготовки, високої організованості та професійної майстерності, надійного і гнучкого управління у складній, швидко мінливій обстановці, організації постійної та чіткої взаємодії видів і родів військ (сил), сміливих і рішучих дій, добре організованого та безперервного всебічного забезпечення.

Новизна дослідження витікає з недостатньої кількості вітчизняних публікацій щодо ведення бойових дій в гірській та гірсько-лісистій місцевості в роки Другої світової війни загалом і, зокрема, специфічних питань, які стосуються особливостей наступальних дій.

Історіографія проблеми. Аналіз наявних досліджень і публікацій свідчить, що попри значні дослідження загального характеру ведення наступу в гірсько-лісистій місцевості в роки Другої світової війни, в тому числі і в Карпатах (А.А. Гречко, В.С. Левченко, І.С. Конев, А.І. Гастілович, Д.М. Проректор), дослідники не акцентували уваги на особливостях наступу в горах. В окремих публікаціях за часів незалежності України (І. Репін, Я. Бранько, Ю. Шимон) існують відомості, щодо оперативної обстановки до початку бойових дій в горах та деяких аспектів планування та підготовки наступальної операції в Карпатах, особливостей наступальних дій окремих з'єднань, але вони не носять упорядкованого цілісного характеру безпосереднього проведення операції.

Виходячи з актуальності проблеми *автор ставить за мету* проаналізувати поетапно особливості проведення військами Червоної Армії наступальної операції у гірсько-лісистій місцевості у вересні – жовтні 1944 р., показати її значення для сучасних Збройних сил України.

Східно-Карпатська операція по ходу свого розвитку може бути розділена на три етапи. Перший – з 8 по 14 вересня 1944 р. – важкі бої з прориву першої смуги оборони у передгір'ях Карпат. Другий – з 15 по 30 вересня 1944 р. – вихід до Головного Карпатського хребта і третій – з 1 по 28 жовтня 1944 р. – боротьба за подолання Головного Карпатського хребта і вихід в долини річок Віслока та Ондава [1].

Наступом 38-ї армії 1-го Українського фронту та 1-ї гвардійської армії 4-го Українського фронту почалися дії

Червоної Армії в Карпатах (Карпатсько-Дуклінська операція). Деяко пізніше частини сил 4-го Українського фронту вели бойові дії на мукачівському та ужгородському напрямках (Карпатсько-Ужгородська операція). У сукупності ці наступальні операції військ Червоної Армії в Карпатах склали своєрідну операцію в особливих умовах гірсько-лісної місцевості, яка отримала назву Східнокарпатська.

7 вересня 1944 р. в смузі 38-ї армії (командуючий 38-ю армією генерал-полковник К. Москаленко) була проведена розвідка боєм силами розвідувальних загонів, дії яких повинні були перерости в загальний наступ [2]. Зранку після 125-хвилинної артилерійської та авіаційної підготовки перейшли в наступ головні сили армії – з'єднання 52-го стрілецького корпусу під командуванням генерал-майора С. Бушева, 101-го стрілецького корпусу генерал-лейтенанта А. Бондарева і 67-го стрілецького корпусу генерал-майора І. Шмиго.

Частини піхоти і танків прорвали передній край німецької оборони і почали розвивати наступ в глибину, їх підтримувала вогнем артилерія. Наступу наземних військ, який мав успіх, сприяли активні дії авіації, особливо штурмової [3].

Перша позиція була пройдена легко, без опору. Але так відбулося тільки на вузькій ділянці фронту в центрі смуги наступу 38-ї армії, де було зосереджене могутнє ударне угруповання. На решті ділянок наступу слабкі артилерійські сили та розтягнуті на широкому фронті стрілецькі з'єднання не володіли достатніми можливостями для прориву оборони і успіху не добилися.

Командуючий 38-ю армією, враховуючи недостачу в танках безпосередньої підтримки піхоти в передових частинах, ввів в бій передові загони 25-го танкового корпусу (командир корпусу генерал-майор танкових військ Ф. Анікушкин) для активної підтримки стрілецьких частин першого ешелону головного угруповання і одночасно почав висування головних сил корпусу. Відповідно до цього передові загони 162-ї танкової та 20-ї мотострілецької бригад швидко вийшли вперед і спільно із стрілецькими дивізіями почали розвивати успіх.

Наказ на висування до рубежу введення в прорив був відданий також 1-му гвардійському кавалерійському корпусу та 1-му Чехословацькому армійському корпусу. Потрібно

сказати, що умови висування цих корпусів були малосприятливими, оскільки прорив німецької оборони був здійснений на порівняно неширокій ділянці фронту.

Головні сили 1-го гвардійського кавалерійського корпусу лише в другій половині дня почали висуватися з вичікувальних районів. Кавалерійські дивізії (перший ешелон корпусу) неодноразово виявлялися на загальних маршрутах з Чехословацьким армійським корпусом. На кінець дня кавалерійські частини зосередилися в 8–13 км від перших ешелонів стрілецьких частин. Діючи дуже повільно, корпус не зміг увійти до прориву. Його похідні порядки розтягнулися на значну глибину.

25-й танковий корпус лише у другій половині першого дня операції повільно рушив по двох маршрутах услід за з'єднаннями першого ешелону 38-ї армії. Головні сили корпусу через слабке управління з боку його командира генерал-майора танкових військ Ф. Анікушкіна до кінця 8 вересня не змогли переправитися через р. Ясюлька.

Також у другій половині дня 8 вересня 1944 р., почав висування з району зосередження і 1-й Чехословацький армійський корпус під командуванням генерала Я. Кратохвіла [4].

Висування частин 1-го Чехословацького армійського корпусу здійснювалося не за планом. 3-тя чехословацька бригада, яка повинна була розгортатися праворуч 1-ї чехословацької бригади, до кінця 8-го вересня опинилася зліва, в районі Вроцанка, і тут одним своїм батальйоном вступила в бій, відокремлено від 1-ї бригади річкою Ясюлька. Корпус діяв на дуже вузькому фронті і не зміг захопити гірський хребет на південь від Хоркувка, Махнувка [5].

Не можна не відзначити, що в ході висування і подальших бойових дій командир 1-го Чехословацького армійського корпусу генерал Я. Кратохвіл виявився нездатним управляти військами, тим більше в складній обстановці. Наказом командувача 1-им Українським фронтом він був усунений з посади і командиром корпусу, 10 вересня, призначений генерал Л. Свобода [6]. 67-й стрілецький корпус, що діяв на лівому фланзі 38-ї армії, не зміг з ходу захопити м. Красно. Бій прийняв затяжний характер і тільки через чотири дні, на ранок 11 вересня, частини 140-ї стрілецької дивізії ліквідували останні осередки опору гітлерівців і повністю очистили місто [7].

Корпус не мав другого ешелону і не зміг підсилити удар. Це позбавило частини і з'єднання 38-ї армії кращих доріг у смузі прориву. Корпуси рухомої групи і другого ешелону армії, що висувалися, вимушені були рухатися услід за першим ешелonom, що призвело до перевантаження доріг та до сковування маневру [8].

Це свідчить про відсутність чіткого планування та організації маршу з боку командування та штабу 38-ї армії. Уповільнення маршу зірвало план одночасного введення в битву вказаних корпусів, а це, у свою чергу, призвело до втрати темпу розвитку операції з ранку наступного дня.

Протягом першого дня бойових дій війська ударного угруповання армії просунулися вперед від 6 до 12 км. Тим часом німецьке командування, опам'ятавшись, вже на вечір 8 вересня підсилило опір.

Німецьке командування, користуючись свободою маневру в своєму тилу, вже з 9 вересня 1944 р. почали перекидати до ділянки прориву з'єднань 38-ї армії нові сили. До 14 вересня в смугу 38-ї армії додатково прибули 1-ша і 8-ма танкові дивізії, полк 544-ї піхотної дивізії, полк 359-ї піхотної дивізії, полк 208-ї піхотної дивізії, полк 101-ї легкопіхотної дивізії та 311-та бригада штурмових гармат. Сили тих, що оборонялися на ділянці головного удару 38-ї армії, збільшилися з трьох до семи дивізій, зокрема двох танкових.

Бої прийняли затяжний характер. Але завдяки рішучим діям чехословацьких частин, 163-ї стрілецької дивізії та 111-ї танкової бригади 38-ї армії, 11 вересня вдалося створити пролом в обороні німецьких військ між селами Лиса Гура і Глойсце (в 5–8 км на північний захід від Дуклі) шириною у 2 км. Тут командувач 1-им Українським фронтом ввів в бій 1-й гвардійський кавалерійський корпус під командуванням генерал-лейтенанта В. Баранова. У наполегливих і кровопролитних боях частини корпусу в ніч на 12 вересня прорвалися в глибину німецької оборони і вже до ранку наступного дня просунулися вперед на 18-20 км.

Оскільки частини кавалерійського корпусу прорвалися в тил без своїх танків і майже без артилерії (декілька 45-мм гармат і 82-мм мінометів), то під натиском танків і піхоти гітлерівців корпус був вимушений припинити свій наступ, а потім перейти до оборони, фактично він потрапив в оточення. Більш того, 1-й та 8-й танковим дивізіям німців

вдалося закрити прорив і частини 1-го гвардійського кавалерійського корпусу були відрізані від головних сил 38-ї армії в районі південно-західніше Тиляви. Продовольство, фураж та боеприпаси з 16 вересня доставлялися по повітря [9]. Тільки на ранок 24 вересня корпусу вдалося вирватися з оточення і з'єднатися з іншими військами 38-ї армії.

На жаль, корпус не зіграв велику роль на першому етапі операції, його командування не виконало завдання командувача 1-им Українським фронтом, не організувало належним чином бойові дії військ. Корпус не маневрував, не знаходив слабких місць в обороні гітлерівців і не здійснював сміливих рейдів. Таким чином, первинний успіх 1-го гвардійського кавалерійського корпусу не вніс перелому в хід бойових дій в смузі 38-ї армії.

Наприкінці дня 14 вересня, просування військ 38-ї армії 1-го Українського фронту на головному напрямку склали 23 км, а ширина прориву близько 30 км. У цей же період часу війська 1-ї гвардійської армії 4-го Українського фронту, ведучи запеклі наступальні бої, на кінець 13 вересня вийшли на рубіж Белхува, на північ від Каменне, Мокре [10]. Таким чином, за сім днів напружених боїв війська 38-ї і 1-ї гвардійської армії просунулися на 12–23 км. Війська обох армії вклинилися в оборону німецьких з'єднань, проте повністю виконати поставлені перед ними завдання не змогли. Це сталося через наступні причини:

підготовка операції була проведена поспішно, що не дозволило підготувати і навчити особовий склад до дій в горах, підготувати матеріальну частину, підвезти необхідну кількість боеприпасів та пального; відносно малочисельний склад стрілецьких (чисельність стрілецьких дивізій 4,5–5 тис. чоловік) і танкових військ (182 танки і САУ) не дозволив створити достатньо високу щільність для прориву оборони німецьких військ у високих темпах і успішного виконання завдання першого дня наступу; вимушене послаблення ударних угруповань обох армії для забезпечення флангів;

передбачене планом операції захоплення Дуклінського і Лупковського перевалів силами словацьких дивізій та партизанських загонів не було здійснене;

відсутність чіткого планування та організації маршу з боку командування та штабу 38-ї армії зірвало план одночасного введення в бій другого ешелону, а це, у свою чергу,

призвело до втрати темпу розвитку операції і нарощування сили удару військ першого ешелону.

Обстановка, що склалася на 14 вересня в смугах 38-ї та 1-ї гвардійської армій виразно показувала, що продовження атак в колишньому угрупованні і на колишніх напрямках не дасть успіху. Обидві армії, не дивлячись на те, що вони ввели в битву усі свої сили, вже не володіли необхідною перевагою над гітлерівцями, які з 8 по 14 вересня додатково перекинули до ділянки прориву понад 8 дивізій. Були потрібні нові рішення і введення в битву свіжих сил.

У ході другого етапу Східно-Карпатської операції війська 38-ї армії просунулися ще на 20 км, оволоділи важливим опорним пунктом німецьких військ Дукля та вийшли на безпосередні підступи до Головного Карпатського хребта.

Командування 4-го Українського фронту, оцінюючи положення на ділянці прориву 1-ї гв. армії, перенесло нанесення головного удару на Ужгород і Мукачеве, що пояснювалося недостатньою наявністю сил і засобів для нанесення одночасних ударів та оперативною вигідністю ужгородського і мукачівського напрямків, які розтинали гітлерівський фронт на дві частини (ізолювали 1-шу угорську армію від 1-ї танкової армії німців).

Узгоджені дії ударного угруповання 18-ї армії з військами 1-ї гв. армії змусили угорсько-німецькі війська відійти на деяких ділянках фронту, що дало можливість всім частинам 18-ї армії вийти до Головного Карпатського хребта. На лівому крилі 4-го Українського фронту на самостійному, окремому напрямку наступав 17-й гв. стрілецький корпус (ск) у напрямку Керешмезе (Ясиня), який 27 вересня перейшов Головний Карпатський хребет, підійшов до переднього краю основної смуги оборони гітлерівців, а 28 вересня подолав керешмезький вузол оборони – одне з найпотужніших гірських укріплень лінії “Арпада”. До труднощів наступального бою в гірсько-лісистій місцевості додалося різке погіршення метеоумов: густі тумани вранці та вечорами, суцільна низька хмарність, безперервні дощі. Дороги стали майже непрохідними. У вересні 1944 р. на території Карпатської України було 16 днів з опадами та туманами.

Отже, протягом другого етапу операції 38-ма армія і 4-й Український фронт просунулися на глибину 20–25 км та вийшли до Головного Карпатського хребта [11]. Перша і

друга смути оборони угорсько-німецьких військ були прорвані. Війська Червоної Армії у ряді місць перетнули польсько-чехословацький кордон та вступили на територію Словаччини, що мало важливе військове і політичне значення.

Підсумовуючи другий етап операції, можна зробити наступні висновки:

ефективні дії німецьких резервних частин і підрозділів уповільнювали темп наступу Червоної Армії, даючи можливість своєму командуванню підтягувати резерви або організувати оборону на наступному рубежі силами частин, що відійшли;

щільність та інтенсивність артилерійського вогню Червоної Армії була невисокою з причини систематичного відставання частини артилерії від бойових порядків піхоти і жорсткого ліміту снарядів;

дії танків і САУ були обмежені умовами місцевості, вони в основному використовувалися невеликими групами і значного тактичного ефекту не дали;

відчутніше давали себе знати: помилки допущені при плануванні, визначенні темпів просування військ, намічених рубежів, термінів проведення операції; наслідки обмеженої підготовки і відсутність досвіду наступу в гірсько-лісистій місцевості.

У жовтні 1944 р. війська 38-ї армії декілька разів поновлювали наступ, але успіху не мали [12]. Обстановка ставала все складнішою. Загалом положення виглядало так: вирішального успіху військам 38-ї армії не вдалося досягти у зв'язку з тим, що вони не володіли перевагою сил, а часта зміна напрямку ударів не змогла прискорити виконання поставлених завдань. Проте армія сковувала німецькі сили та тримала їх у напрузі і це стало одним із завдань Карпатсько-Дуклінської операції.

1-ша гв. армія 4-го Українського фронту 18 жовтня 1944 р. все ж таки, подолавши Головний Карпатський хребет на фронті 30 км, оволоділа районом Руського перевалу, але наступ ударного угруповання припинився. Всі три стрілецькі корпуси переходили до оборони на досягнутих рубежах, створюючи бойові порядки в один ешелон.

Таким чином, обидві армії вирішального успіху не досягли, поставленого завдання повністю не виконали і Карпатсько-Дуклінська операція закінчилася.

До 28 жовтня 38-ма армія та 1-й Чехословацький армійський корпус 1-го Українського фронту просунулися на 15–20 км на південно-захід від Дуклінського перевалу, досягнувши лінії Ясло-Чертине та остаточно перейшли до оборони досягнутого рубежу.

У подальшому найбільший успіх був досягнутий на лівому фланзі 4-го Українського фронту, де наступаючи на широкому фронті 18-та армія та 17-й гв. ск збивали гітлерівців з проміжних рубежів. Цьому сприяли дії 2-го Українського фронту, війська якого своїм могутнім наступом у північно-західному напрямку створили загрозу комунікаціям та тилам 1-ї угорської армії.

З метою підвищення темпів переслідування гітлерівців 14 жовтня у 18-й армії була створена армійська рухома група, яка вже 16 жовтня з боями оволоділа Ужокським перевалом, вийшла в район Ставни і почала розвивати успіх у напрямку Свалява, Мукачеве. У той же час, частини 18-ї армії не змогли зійти з Карпат у долину р. Тиси, через завзятий опір угорсько-німецьких військ на південних схилах Головного Карпатського хребта і його відрогах.

17-й гв. ск протягом першої половини жовтня 1944 р. подолав могутній Керешмезький укріплений район і почав переслідування військ противника з метою виходу до Угорської рівнини. Діючи тут 1-ша угорська армія, посилена 100-ю та 101-ю легкопіхотними дивізіями німців, під загрозою удару в тил з боку 2-го Українського фронту поспішно відступила на рубіж Ужгород, Мукачеве.

24 жовтня 1944 р. частини 17-го гв. корпусу оволоділи містом і важливою залізничною станцією Хуст [13] і продовжили наступ в напрямку Мукачеве [14], а 25 жовтня вийшли на рубіж Сельце – Севлюш, що означало вихід з гір в Угорську долину.

Після визволення Мукачеве [15] головним завданням 18-ї армії став центр Карпатської України – Ужгород, яким вона оволоділа 27 жовтня [16].

Вихід лівого крила 4-го Українського фронту в долину річок Тиса та Ондава та загроза шляхам сполучення угорців і німців у північній частині Східних Карпат, вплинули на стійкість їх оборони перед фронтом 1-ї гв. армії, війська якої наприкінці 31 жовтня своїм лівим флангом спустилися з

гір і перенесли бойові дії на рівнину [17]. Східнокарпатська операція військ двох Українських фронтів закінчилася.

Таким чином, вперше в історії війн Карпатські гори подолали великі маси військ на фронті – 400 км за 51 добу з темпом наступу 1-2 км. Східнокарпатська операція стала рідкісним прикладом бойового використання в горах військ звичайної організації, оснащених усіма видами сучасної (на той час) бойової техніки. Це підтверджують цифри. Всього в наступі 38-ї армії та 4-го Українського фронту у вересні – жовтні 1944 р. було задіяно: 11 стрілецьких корпусів, танковий та кавалерійський корпуси, 6-8 авіаційних корпусів [18].

Разом з цим досвід операції показав, що війська звичайної організації недоцільно застосовувати у горах без спеціальної підготовки, відповідного матеріально-технічного забезпечення, що призвело до не виправдано великих людських жертв.

За вересень – жовтень 1944 р. війська Червоної Армії, що брали участь у цих боях, втратили 26843 чол. убитими, 99368 чол. пораненими. Середньодобові втрати складали: 38-ма армія 1-го Українського фронту – 1216 чол.; 4-й Український фронт – 1259 чол.; 1-й Чехословацький армійський корпус – 112 чол. [19].

У ході Східнокарпатської операції, майже повністю розгромлена 1-ша угорська армія і завдано значної поразки 1-й танковій армії гітлерівців. За вересень – жовтень 1944 р. німецько-угорські війська втратили 66240 чол. убитими і пораненими, а 28000 осіб потрапило у полон.

Проте наступ 38-ї армії 1-го Українського фронту і військ 4-го Українського фронту мав певне стратегічне значення, на карпатсько-празькому напрямку створилася абсолютно нова ситуація, що сприяла подальшому наступу у глиб території Чехословаччини. Гітлерівські війська позбулися важливого стратегічного рубежу, що прикривав Чехословаччину зі сходу.

Висновки. Таким чином, операція при всіх її невдачах і труднощах проведення дала немало повчального. Було б невірно на досвіді однієї операції робити загальні висновки. Мова може вестися лише про деякі її повчальні сторони з використанням їх у сучасних умовах, беручи до уваги ті корінні зміни в характері та способах ведення бойових

дій, які відбулися з часів Другої світової війни. Виходячи з досвіду Східнокарпатської операції, можна зробити висновок про те, що специфіка гірської місцевості має дуже великий вплив на методи організації і характер ведення наступу. З урахуванням цього необхідно підготовку бойових дій в горах починати з гірської підготовки військовослужбовців, які будуть задіяні в них безпосередньо, а при виробленні замислу та плануванні операції особливу увагу приділяти відповідним способам бойового застосування кожного виду Збройних сил і родів військ, організації їх взаємодії та конкретизації всебічного забезпечення та управління.

Звичайно, досвід розглянутої операції не можна розглядати як основу для широких і закінчених узагальнень про ведення наступальних операцій в горах. Але критичне вивчення операції, всіх її позитивних і негативних сторін, її достоїнств і недоліків дає нам деякий матеріал для узагальнення того великого і цінного досвіду ведення бойових дій на гірських театрах, який накопичений за роки радянсько-німецької війни. На відміну від минулого потрібно досягти такого положення, щоб кожна частина і з'єднання були здатні з успіхом діяти в горах так само, як і на рівнинній місцевості, а саме: вести стрімкий наступ за підтримкою авіації, ракетних військ і артилерії, танків, досягати в ньому рішучих результатів у короткі терміни. Головне ж в досягненні успіху – це уміти ефективно завдавати вогневого ураження противнику і максимально використовувати його результати військами.

1. Безсмертя. Книга пам'яті України 1941–1945. – К.: Пошуківно-вид. агентство “Книга пам'яті України”, 2000. – 637 с.
2. Центральный архив Министерства обороны Российской Федерации (ЦАМО РФ), ф. 485, оп. 216388, д. 10, л. 55.
3. ЦАМО РФ, ф. 698, оп. 517106, д. 8, л. 51–52.
4. ЦАМО РФ, ф. 393, оп. 9005, д. 240, л. 24.
5. *Прозектор Д.* Через Дуклинский перевал / Д. Проэктор. – Воениздат МО СССР, М, 1960, – С. 89.
6. ЦАМО РФ, ф. 236, оп. 2712, д. 104, л. 36.
7. ЦАМО РФ, ф. 393, оп. 9005, д. 240, л. 36.
8. *Москаленко К.* На юго-западном направлении / К. Москаленко. – М., Наука, 1972. – С. 448.
9. *Конев И.* Записки командующего фронтом 1943–1945 / И. Конев. – М.: Воениздат МО СРСР, 1982. – С. 304.
10. ЦАМО РФ, ф. 292, оп. 6850, д. 531-535, л. 28-32

11. ЦАМО РФ, ф. 244, оп. 3000, д. 736, д. 114.
12. ЦАМО РФ, ф. 393, оп. 9005, д. 244, д. 36,39.
13. ЦАМО РФ, ф. 462, оп. 12963, д. 8, д. 103.
14. ЦАМО РФ, ф. 244, оп. 3000, д. 480, д. 205.
15. ЦАМО РФ, ф. 371, оп. 6367, д. 993, д. 421–425.
16. ЦАМО РФ, ф. 371, оп. 6367, д. 351, д. 49.
17. ЦАМО РФ, ф. 244, оп. 3000, д. 745.
18. Боевой состав Красной армии, ч. 4 (январь–декабрь 1944 г.). – М.: Воениздат МО СССР, 1988. – С. 257, 263, 292.
19. Россия и СССР в войнах XX века: Статистическое исследование. – М.: ОЛМА – ПРЕСС, 2001. – 298 с.

Надійшла до редколегії 28.10.2012 р.

Рецензент: *В.Г. Яровий*, кандидат історичних наук, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Годий М.В., Репин И.В.
НАСТУПЛЕНИЕ КРАСНОЙ АРМИИ В ВОСТОЧНОКАРПАТСКОЙ ОПЕРАЦИИ 1944 г.: КРИТИЧЕСКИЙ ВЗГЛЯД

В статье проанализированы особенности боевого применения войск в ходе наступления в гористо-лесистой местности войсками Красной Армии при освобождении территории Украины от войск фашистской Германии при проведении Восточнокарпатской наступательной операции в сентябре-октябре 1944 г. .

Ключевые слова: война, армия, корпус, Восточные Карпаты, наступательная операция.

Hodii M., Repin I.
OFFENSIVE OF THE RED ARMY IN THE EAST-CARPATHIAN OPERATION OF 1944: CRITICAL VIEWS

In the article it's analyzed features of combat employment of troops in the course of offensive in the mountainous and wooded area by the troops of Red Army during the liberation the territory of Ukraine from Nazi Germany troops in the course of the East-Carpathian offensive operation in September-October of 1944.

Key words: war, army, corps, Eastern Carpathians, offensive.